

Les danses col·lectives a l'Educació Física escolar

Francisca Maria Jaume Sastre, Heracli Portas Fuestespina.
Mestres d'Educació Física

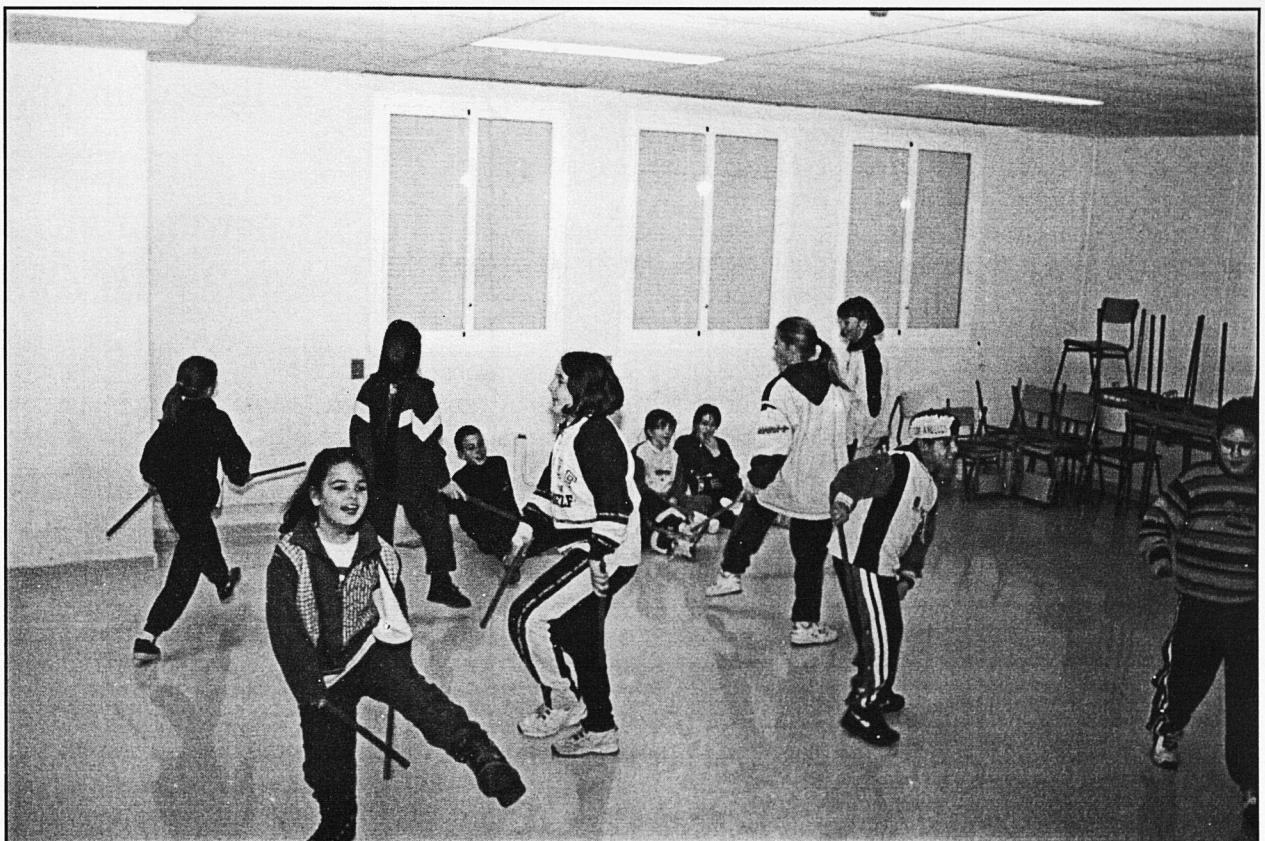
INTRODUCCIÓ.

L'objectiu de les nostres sessions amb les danses col·lectives i de les d'Educació Física (EF) en general, és la formació integral de cada un dels alumnes,

respectant les seves característiques, necessitats, interessos i ritmes propis d'aprenentatge.

En el treball de les danses col·lectives des d'una perspectiva educativa a l'EF, el procés

d'aprenentatge de cada alumne, està per sobre la "dansa", entesa com una coreografia estructurada i acabada, tal com sempre s'ha ballat. L'objectiu, per tant, no és que coneixin i ballin bé la dansa.

Aquesta proposta educativa de les danses que suposa una forma de treballar un contingut des de l'Educació Física, va ser introduïda a Mallorca per Alfredo Larraz (professor d'EF al CP San Juan de la Peña, de Jaca) als tres cursos impartits des de l'any 1.993, als Centres de Professors de Palma i d'Inca.

Les danses col·lectives com contingut curricular, està inclòs dins el Bloc "El cuerpo y el movimiento como medio d'expressión"; que és un dels que tradicionalment menys s'ha treballat a l'EF escolar. Encara que un dels objectius d'aquest bloc de continguts és expressar-se i comunicar-se a través del cos, també amb les danses col·lectives es treballen un ampli ventall d'objectius específics de la nostra àrea, dels quals en parlarem a continuació. En destacaríem un, que des del nostre punt de vista, és l'objectiu prioritari, el de potenciar i millorar les relacions dins el grup: relacions de cooperació i col·laboració.

OBJECTIUS.

Els objectius generals d'àrea i d'etapa, són els que donen sentit a la proposta que presentem i estan implícits al capítol que dedicarem a la metodologia.

A continuació enumerem alguns dels objectius de l'àrea relacionats amb aquest tipus de continguts, que es poden treballar amb les danses col·lectives:

- Conèixer millor i acceptar les possibilitats i limitacions del propi moviment.
- Millorar les capacitats de percepció i estructuració temporal:
 - *Noció de duració (compàs, frase musical)*
 - *Noció d'ordre (estructura rítmica i estructura de la dansa)*

- Millorar les capacitats de percepció i estructuració de l'espai:

- *Espai propi: Situació d'un mateix dins l'espai.*

- *Espai proper: Situar-se dins l'espai en relació a la parella de ball.*

- *Espai comú: Situar-se dins l'espai en relació al grup.*

- Millorar les habilitats motrius:

- *Desplaçaments utilitzant passes espontànies i passes específiques de les danses.*

- *Girs*

- Ajustar el propi moviment al temps: ritme, correspondència moviment-temps...

- Ajustar i adequar el propi moviment al de la parella i/o al del grup.

- Millorar les capacitats sociomotrius (progrés en la socialització):

- *Millorar la comunicació entre els diferents membres del grup.*

- *Acceptar i respectar als companys.*

- *Millorar les relacions de col·laboració i cooperació dins el grup.*

- Experimentar el plaer de ballar individualment, en parella, en grup...

- Millorar les capacitats cognitives: *La memòria, l'observació, la comparació, la creativitat, la capacitat de simbolitzar, la representació mental, la generalització, l'anticipació.*

- Millorar les capacitats expressives.

- Desenvolupar una actitud desinhibida davant el treball amb les danses..

METODOLOGIA.

Quan proposam una sessió de danses col·lectives, amb coherència amb els objectius d'etapa i d'àrea relacionats amb aquest contingut, hem de tenir present:

- La importància de l'actitud del professorat davant l'alumnat, per a crear el clima de seguretat, confiança, tranquil·litat... necessari per l'assoliment dels objectius.

. El procés d'ensenyament-aprenentatge. El que proposam està caracteritzat pels següents principis metodològics:

a) La forma com ensenyarem o treballarem una dansa depèn dels objectius concrets de l'àrea d'EF que ens proposem, de l'experiència acumulada dels alumnes i de les característiques de la dansa. Així els objectius condicionen la dansa a aplicar i les activitats o metodologia concreta a seguir.

En el treball de les danses col·lectives des d'una perspectiva educativa a l'EF, el procés d'aprenentatge de cada alumne, està per sobre la "dansa", entesa com una coreografia estructurada i acabada, tal com sempre s'ha ballat.

b) Es requereix la **participació de tots**, independentment de la seva habilitat i **es cerca l'èxit del grup i de cada un a totes les activitats**. (Aquest fet és característic en el treball de les danses, ja que l'èxit del grup depèn de l'èxit de cada individu. La realització de la dansa final és igual per a tots). El que pretenem és

desenvolupar una **actitud desinhibida** davant el treball amb les danses. Per aconseguir-ho:

- **Partirem del que ja saben** (per exemple passes naturals o espontànies com: caminar, córrer, botar...), així augmentarem la confiança que l'infant té en si mateix i l'introduïrem sense dificultat al món de la dansa.

- **Partirem de situacions lúdiques i motivadores**, perquè experimenti el plaer de ballar. Aquest plaer si es manté al llarg de les sessions, ens durà a ballar bé i el ballar bé ens produirà plaer.

Per aquests motius, les primeres danses treballades seran senzilles amb passes espontànies o naturals, on l'infant ajusti sense dificultat el seu moviment, al temps i amb una organització espacial, també, senzilla. (Danses joc, danses d'animació, jocs amb música...)

- La dansa s'ha d'adaptar al nivell d'habilitat del grup.

- El mestre, ajudarà a resoldre problemes, si sorgeixen, en els diferents grups o individualment, ja que és important que l'infant i el grup progressi i no es quedi en la dificultat, fet que pot desactivar-lo.

c) Proposarem un treball basat en al **resolució de problemes i/o l'aprenentatge guiat**, (aprenentatge per descobriment enfront de l'aprenentatge per reproducció de models) on s'anirà treballant els diferents continguts, (passes, temps, espais...) a través de l'experimentació de les diferents danses, descobrint totes les possibilitats de passes, de direccions, d'agrupaments, coreografies...(Veure model de treball amb una dansa: Five Foot Two).

Hi ha danses, que ens pot interessar introduir, que per les seves característiques (es

ballen amb passes específiques o complexes) no permeten ser treballades aplicant l'aprenentatge per descobriment, en aquests casos, les ballarem a partir de la imitació del gest, de la imitació d'un model.

d) Del treball individual s'ha de passar a **compartir els descobriments** amb els altres (formant parelles, petits grups, grup-classe). Amb el treball en grup es pretén que comparteixin aprenentatges, que arribin a acords, que s'ajudin, que creïn junts... Quan es treballa i balla en parella, introduïm canvis de parella per tal que tots es relacionin.

En definitiva, volem potenciar relacions de **cooperació i col·laboració** entre tots els membres del grup.

e) Una vegada que els nostres alumnes han treballat i coneixen cada un dels continguts de les danses, anirem introduint altres tipus de treballs, en petit grup, com per exemple:

- **Modificar una dansa coneguda totalment o parcialment.** Els alumnes ja coneixen l'estructura musical i la coreografia final de la dansa, a partir d'aquí podem:

- **Modificar les passes, la posició del grup dins l'espai,**

les direccions en els desplaçaments i/o les maneres d'agafar-se...

- **Ballar una dansa a partir de la seva descripció.** Els proporcionam la música i la descripció per escrit d'una dansa (amb una simbologia i codificació ja treballades), el treball consisteix en desxifrar la descripció per a ballar en grup tal com s'hi indica.

- **Creació d'una dansa:** Proporcionam al grup la música amb una determinada estructura musical que han de descobrir per a després crear una coreografia pròpia que s'hi ajusti.

LA PROGRESSIÓ EN EL TREBALL DE LES DANSES.

La progressió del treball de danses amb els alumnes d'E. Primària a les sessions d'EF, depèn de varis factors:

- *Nivell maduratiu dels membres del grup.*
- *Cicle i/o nivell on s'inicià el treball.*
- *Grau d'experiència del grup.*
- *Continuïtat en el treball.*

El nivell de dificultat en la realització de les activitats del

procés d'ensenyament i aprenentatge de les diferents danses col·lectives, està en relació al nivell maduratiu i d'habilitat de l'alumnat. Per aquest motiu, proposam que al primer cicle de l'EP, treballar prioritàriament danses senzilles amb l'objectiu "d'introduir al món de la dansa" i de trobar el plaer de ballar, deixant el treball sobre els continguts concrets de les danses col·lectives (veure il·lustració) per als següents cicles.

Exemple de progressió, segons els objectius i continguts, per a 2n i 3r cicle de l'EP:

Inici del treball:

- Jocs amb música.
- Dansa d'animació senzilla.
- Dansa joc.

Treball específic dels continguts de l'Educació Física.

- Danses que faciliten el treball de la frase musical i l'estructura de la dansa.
- Danses que facilitin el treball les diferents passes espontànies.
- Danses on es treballi l'espai proper (parelles).
- Danses on es treballa l'espai comú. (coreografia)
- Danses on aparegui dificultats d'espai propi (passes específiques...)
- Danses on aparegui una dificultat en el temps (estructura rítmica...)
- Danses on la dificultat es trobi a l'espai proper.
- Danses on la dificultat es trobi en l'espai comú (coreografia): Diferents agrupaments: parella, trio, grups de quatre...
- Danses amb diferents distribucions inicials i diferents direccions dins l'espai.
- Ballar una dansa a partir de la descripció per escrit.

- Modificar o transformar una dansa coneguda total o parcialment.
- Crear una dansa a partir de una música.
- Descriure una dansa creada per ells mateixos.

Dins aquest treball específic dels continguts, s'han d'intercalar jocs amb música, danses d'animació i/o danses-joc, a l'inici de les sessions o en altres moments, per ajudar a mantenir el plaer de ballar al llarg de tota la seqüència d'activitats.

MODEL DE TREBALL AMB UNA DANSA: FIVE FOOT TWO.

Situació didàctica de la sessió:

Alumnes de 5è que ja han treballat les diferents passes espontànies i els conceptes de: "frase musical" i "estructura de la dansa".

- Diferenciar les frases musicals.
- Crear una dansa per parelles, grup de 4 i grup-classe
- Millorar les relacions de cooperació i col·laboració entre els membres del grup.
- Experimentar el plaer de ballar.

Propostes de treball (metodologia concreta per aquesta dansa)

Presentam la dansa i l'escoltam.

**TEMPS-MOVIMENT: CERCAR CORRESPONDÈNCIES.*

Activitats Individuals:

- Ballam la dansa provant cada una de les passes que ja coneixem.
- Escoltam la música i a cada canvi de frase, canviem de passes: salticat (paseig saltat), polca...
- Ballam la dansa amb passes de marxa.

Quantes passes podem donar dins cada una de les frases

Correspondència temps-moviment Frase musical							
8 T							
1T marxa	1T marxa	1T marxa	1T marxa	1T marxa	1T marxa	1T marxa	1T marxa
2t polca		2t polca		2t polca		2t polca	

Condicions de la sessió:

CP: Santa Catalina.
Núm. Alumnes: 22
Espai: aula usos múltiples.
Temps: una sessió d'una hora.

Objectius:

- Ajustar el propi moviment al temps: Correspondència temps-moviment.

musicals?: 8 passes. (ja sabem que cada passa correspon a un temps musical).

- Ballam la dansa amb passes de polca.

Quantes passes podem donar dins cada una de les frases musicals?: 4 passes.

Quants de temps musicals hi ha a cada pas de polca ? : 2 temps.

***TEMPS: ESTRUCTURA MUSICAL DE LA DANSA.**

Activitats:

- Anem a descobrir l'estructura musical de la dansa.

Ja sabem que cada frase té 8 temps. Quantes frases musical té la dansa?

Escoltam la música i sense desplaçaments, amb ajuda del mestre/a descobriran l'encadenament de les frases.

- Ens fixarem amb la primera i segona frase musical. És la mateixa que es repeteix o és diferent?:

L'encadenament serà:

Frase musical					
8 T					
2T polca	2T polca	1T marxa	1T marxa	1T marxa	1T marxa
2T polca	1T marxa	1T marxa	2T polca	1T marxa	1T marxa
1T marxa	1T marxa	2T polca	2T polca	2T polca	

- Escoltam les 3 primeres frases musicals. L'encadenament serà?

- Escoltam fins la quarta frase. L'encadenament serà?

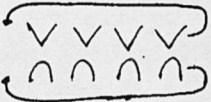

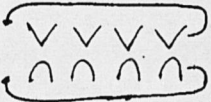

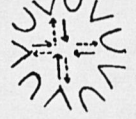

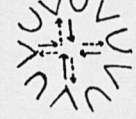
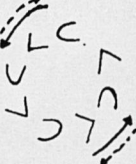

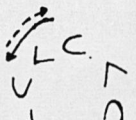
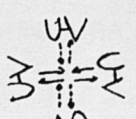

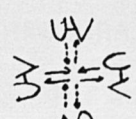
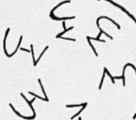

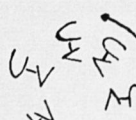
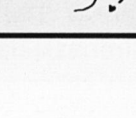
- Es segueix fent el mateix treball fins a la vuitena frase i arribarem a la conclusió que l'encadenament de la dansa és :

***ESPAI PROPER-ESTRUCTURA RÍTMICA-ESPAI COMÚ.**

Activitats per parelles:

- Combinant passes de marxa i polca, cada parella ha de ballar la dansa respectant les frases musicals.

De quantes maneres podem ballar cada frase musical ?

CONTINGUTS			SIMBOLOGIA PER A LA DESCRIPCIÓ DE DANSES		
			EXEMPLES		
ESPAI	TEMPS	PASSES	FORMES D'AGAFAR-SE	COL·LOCACIÓ INICIAL	EVOLUCIONS
Espai propi	Frase	Naturals o espontànies: marxa passeig saltat polca		1 home 2 dona	
Espai proper (parella)	1/2 frase				
	1/4 frase				
Espai comú (coreografia)	Compàs	Específiques: combinació de naturals. Necessiten representació mental			
	Estructura rítmica				
	Encadenament frases				
					

Exemples: (Estructura rítmica).
 2 polques, 4 marxés.(8 temps)
 1 polca, 2 marxés, 1 polca, 2 marxés. (8 temps)
 2 marxés i 3 polques.(8 temps)
 - Cada parella n'ha d'elegir una.

Activitats amb grups de 4
 (s'agrupen les parelles).

- Cada una de les parelles balla davant l'altra parella, il·lustrant "l'estructura rítmica" que ha elegit.
- Entre les dues parelles n'elegiu una i la ballau els quatre.

Activitats de tot el grup classe.

- Cada petit grup balla davant els altres "l'estructura rítmica" que han elegit.
- Entre tots n'elegim una.
- Elegim, també, una posició inicial del grup per a ballar-la.
- Ballam la dansa tots junts.
- En acabar mostrem als alumnes com es balla la dansa tal com és ballada popularment i comparem les diferències i semblances amb la que ells han creat i ballat.□

BIBLIOGRAFIA

ALFREDO LARRAZ URGELES,
 Apunts (no publicats) dels curs realitzat al CPR de Palma.(1993)

Seminari del CPR de Palma sobre: Danses Col·lectives a l'Educació Física.
 (1.994). Apunts (no publicats).

MEC
 Educació Física. Primària
 (1.992). Madrid.

Jesús GLARIA SANTAMARIA.
 Presentación archivo audiovisual de danzas internacionales y de Navarra. Módulo de Educación Física.
 Curso 1.993-94. Pamplona.

VICIANA V. i ARTEAGA M.
 Las actividades coreogràficas en la escuela. Danza, Bailes, Funky, Gimnasia-Jazz.

EL VIATGE DEL SEUS SOMNIS AL SEU ABAST AMB

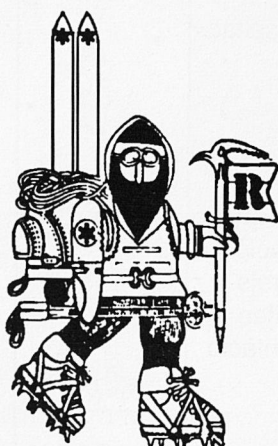
SERRA NORD
 NOUS CAMINS PER VIATJAR

C/ 31 de Desembre, 12 - 07004 PALMA
 tel.- 20 46 00 - fax.- 20 44 50

PERQUÈ ELS OFERIM
 ELS MILLORS VIATGES
 ALS MILLORS PREUS!!!

AMB LA QUALITAT DE **Famuntana** BAL 078 MM

ESPECIALISTES EN ARTICLES
 DE MUNTANYA, CAMPING,
 ESQUÍ I ESCALADA

ES REFUGI

Via Sindicat, 21 pati interior.
 (antic edifici del
 Sindicat Forà)

Telèfon 971 71 67 31
 07002 Ciutat de Mallorca

T'EQUIPAM PER A L'AVENTURA